

Adroddiad i'r:	Pwyllgor Craffu Cymunedau
Dyddiad y cyfarfod:	13 Mai 2021
Aelod Arweiniol / Swyddog:	Cyng Mark Young (Aelod Arweiniol Cynllunio, Diogelu'r Cyhoedd a Chymunedau Mwy Diogel) / Emlyn Jones (Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad)
Awdur yr Adroddiad:	Angela Loftus (Rheolwr Cynllunio Strategol a Thai)
Teitl	Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr – cynnig i sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1. Mae Deddf Tai (Cymru) 2014 yn ei gwneud yn ofynnol i gynnal a chyflwyno asesiad o anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr i Lywodraeth Cymru bob 5 mlynedd. Mae'n ofynnol i'r Cyngor nawr gynnal asesiad newydd gan fod ein hasesiad presennol wedi'i gyflwyno'n wreiddiol yn Chwefror 2016. Mae'r adroddiad hwn yn cynnig sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen i gefnogi gwaith ar yr asesiad newydd.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.1. Diben yr adroddiad hwn yw ceisio cymeradwyaeth gan y Pwyllgor Craffu i sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen i gefnogi gwaith ar yr Asesiad o Llety Sipsiwn a Theithwyr newydd y Cyngor a chytuno ar y cylch gorchwyl drafft ar gyfer y grŵp.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.1. Bod Aelodau yn cytuno i sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen Craffu i gynorthwyo gyda a llywio gwaith ar yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr newydd.

3.2. Bod Aelodau yn cytuno ar y Cylch Gorchwyl drafft i'r grŵp sydd ynghlwm fel Atodiad 1.

4. Manylion yr Adroddiad

Cefndir

- 4.1. Mae'r Ddeddf Tai (Cymru) 2014 yn gosod dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i asesu anghenion llety Sipsiwn a Theithwyr (Adran 101) ac yna bodloni'r anghenion hynny (Adran 103). Mae yna ofyniad cyfreithiol (Deddf Tai (Cymru) 2014) i gynnal Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr o leiaf bob 5 mlynedd a nawr mae'n ofynnol i'r Cyngor gynnal Asesiad newydd. Y dyddiad cau ar gyfer cyflwyno Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr i Lywodraeth Cymru yw 24 Chwefror 2022.
- 4.2. Mae Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr diweddaraf hefyd yn ofynnol ar gyfer y Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) newydd. Heb Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr cadarn diweddaraf ni fydd yr Arolygydd Annibynnol yn gallu cymeradwyo CDLI newydd. Mae'r CDLI yn cael ei ystyried yn adnodd cynllunio pwysig oherwydd ei fod yn gosod blaenoriaethau lleol ar gyfer dyrannu tir ar draws y sir ac mae'n cynnwys dyraniadau tir ar gyfer tai, cyflogaeth a diogelu man gwyrdd ac ati. Mae'r CDLI hefyd yn cynnwys polisiau lleol e.e. tai fforddiadwy, lleihau carbon, gwarchod amgylcheddau a rhywogaethau pwysig. Heb Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr ni fydd yna Gynllun Datblygu Lleol newydd fyddai'n gadael y Cyngor mewn sefyllfa fregus o ran rheoli/cyfyngu ar ddatblygiadau amhriodol ar draws y Sir a'r risg o golli buddsoddiad mewn buddsoddi priodol oherwydd diffyg ansicrwydd yn y broses gynllunio.
- 4.3. Mae'r Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr yn nodi angen ac nid yw'n ceisio nodi lleoliadau penodol ar gyfer safleoedd. Felly, byddai gwaith pellach o amgylch safleoedd posibl yn cael ei ddatblygu ar ôl cwblhau Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr newydd wedi'i gymeradwyo (yn ddarostyngedig i nodi'r angen). Nid oes unrhyw waith yn cael ei wneud ar hyn o bryd i nodi safleoedd.
- 4.4. Mae dull rheoli prosiectau cadarn yn cael ei fabwysiadu gyda sefydlu Bwrdd Prosiect o dan arweiniad Aelod, gyda'r Arweinydd a Swyddog Arweiniol yn gweithio gydag Uwch Swyddogion i gyfeirio'r gwaith hwn gan sicrhau bod Aelodau yn cyfrannu, bod yn agored ac yn dryloyw drwy gydol y broses.
- 4.5. Mae ymgynghorwyr wedi eu comisiynu ar y cyd gyda Chyngor Bwrdeistref Sirol Conwy (CBSC) i gynnal yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr newydd drwy broses dendro ffurfiol. Mae'r dull caffael hwn yn sicrhau cysondeb a chost effeithiolrwydd ond mae gan bob awdurdod lleol gontract ar wahân gyda'r ymgynghorwyr a bydd yr

ymgyngorwyr yn cynhyrchu adroddiadau Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr unigol yn benodol i bob sir. Nid yw gwaith wedi dechrau ar yr asesiad eto ac mae'n allweddol bod pryderon sy'n ymwneud â'r Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr presennol yn cael eu cynnwys yn y briff gwaith i'r ymgynghorwyr a bod yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr newydd yn ymateb i'r bylchau hynny a ragwelir mewn gwybodaeth a phroses.

- 4.6. Roedd materion allweddol a godwyd gan aelodau etholedig a'r Pwyllgor Craffu yn flaenorol yn cynnwys gofyniad am fwy o ymgynghori gyda chymunedau Sipsiwn a Theithwyr o amgylch darpariaeth dros dro (a godwyd gan bawb gan gynnwys y Pwyllgor Craffu), yr angen i ymgysylltu'n fuan gyda'r Pwyllgor Craffu a phryderon am y diffyg eglurhad o amgylch yr argymhellion yn yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr.
- 4.7. Er mwyn helpu i fynd i'r afael â'r pryderon hyn, argymhellir gan y Bwrdd Prosiect Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr bod Grŵp Tasg a Gorffen Craffu yn cael ei sefydlu i ddarparu mewnbwn a chefnogaeth i lywio datblygiad yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr newydd. Trafodwyd y cynnig i sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen gyda'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu ar 11 Mawrth 2021 ac roeddent yn cefnogi'r cynnig.
- 4.8. Diben y Grŵp fydd sicrhau bod y camau a gymerir i ddarparu'r GTAA newydd yn cydymffurfio â methodoleg Llywodraeth Cymru a bod adborth blaenorol yn cael ei gymryd i ystyriaeth o fewn y ddogfen newydd yn unol â gofynion Craffu. Yn ogystal, bydd y Grŵp yn monitro cynnydd ac yn cynghori fel bo'r angen ar ddarparu'r Asesiad. Rôl allweddol fydd helpu i ddatblygu cynllun ymgysylltu â rhanddeiliaid addas fydd yn bodloni pryderon a gofynion Craffu. Mae Cylch Gorchwyl drafft y Grŵp Tasg a Gorffen ynghlwm fel Atodiad 1.
- 4.9. Bydd y gwaith hwn yn gyfrifol am gefnogi darparu'r GTAA newydd. **Ni fydd** y gwaith hwn yn cynnwys unrhyw ddewis safle (gan nad oes unrhyw waith yn cael ei wneud ar ddewis safle ar hyn o bryd) nac yn ymateb i/adolygu materion gweithredol parhaus eraill o amgylch Safleoedd Sipsiwn a Theithwyr neu wersylloedd diawdurdod.
- 4.10. Cynigir y dylai'r Grŵp gynnwys penodi un Aelod etholedig gan bob un o Grwpiau Ardal Aelodau (MAG) y Cyngor i sicrhau lledaeniad daearyddol. Oherwydd amserlenni, gofynnir am enwebiadau gan bob Grŵp Ardal Aelodau ar hyn o bryd. Bydd y Grŵp yn cael ei gefnogi gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol Economi a'r Parth Cyhoeddus,

Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad, cynrychiolwyr Gwasanaeth a'r Rheolwr Prosiect Corfforaethol. Estynnir gwahoddiad hefyd i Teithio Ymlaen (sefydliad Eiriolaeth Trydydd Sector i Sipsiwn a Theithwyr a ariannwyd gan Lywodraeth Cymru), Tîm Amrywiaeth Heddlu Gogledd Cymru. Bydd y cwmni sy'n gweithio ar ran y Cyngor, Gwasanaethau Ymchwilio Barn (ORS) hefyd yn derbyn gwahoddiad i gwrdd aelodau'r Grŵp a mynychu i roi diweddariadau fel bo'r angen.

4.11. Bydd gwaith y Grŵp angen canolbwyntio ar ddatblygu'r dull darparu a chynllun ymgysylltu â rhanddeiliaid ar gyfer yr Asesiad Llety Sipsiwn a Theithwyr, gydag adroddiad i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau ar ddiwedd Gorffennaf, oherwydd amserlenni, mae'n bosibl y byddai angen cynnal cyfarfod Arbennig.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Bydd cwblhau'r GTAA yn cyfrannu at y flaenoriaeth Gorfforaethol. Tai drwy nodi anghenion llety'r gymuned Sipsiwn a Theithwyr.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae Ymgynghorwyr wedi eu caffael ar y cyd gyda CBSC i gynnal y GTAA. Bydd ymrwymiad CSDd o £5.5mil yn dod o gyllideb y CDLI. Gall gwaith y Grŵp Tasg a Gorffen nodi rhai gofynion ychwanegol ar gyfer yr ymgynghorwyr a all gael effaith ar y gyllideb. Bydd hyn yn cael ei adolygu wrth i'r prosiect ddatblygu.

Bydd natur ddadleuol y gwaith hwn a'r cynnig ar gyfer cynllun cyfathrebu ac ymgysylltu â rhanddeiliaid mwy manwl yn rhoi mwy o alw ar y Tîm Cynllunio Strategol a Thai nag asesiadau anghenion eraill sy'n ofynnol gan y CDLI. Mae ymgynghori gyda theuluoedd Sipsiwn a Theithwyr yn elfen hanfodol o'r broses GTAA. Bydd gwasanaethau Addysg a Gofal Cymdeithasol yn benodol yn cynnwys rôl allweddol yn lledaenu gwybodaeth sy'n ymwneud â'r ymgynghoriad a nodi'r teuluoedd presennol sydd ag angen yn ystod cam ymgynghori'r prosiect.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Mae Asesiad o'r Effaith ar Les yn cael ei gynnal ar gyfer y prosiect. Fodd bynnag, mae'r adroddiad hwn yn ceisio cymeradwyaeth ar gyfer sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen ac nid oes angen asesiad ar hyn o bryd.

8. Pa ymgynghoriadau sydd wedi'u cynnal gyda Chraffu ac eraill?

Mae cyfres gynhwysfawr o weithgareddau ymgysylltu wedi eu cynnal gydag aelodau fel y nodir isod:

Cyfarfod	Dyddiad:
Arweinwyr Grŵp	10/2/21
Grŵp Cynllunio Strategol	17/2/21
Grŵp Strategol Tai a Digartrefedd	26/2/21
Briff Aelodau wedi'i ysgrifennu gan y GCS/Aelod Arweiniol i holl aelodau – trosolwg cyffredinol cyn Briffio'r Cyngor.	1/3/21
Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu	11/3/21
Cyfarfod Briffio'r Cyngor	15/3/21

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Fel y nodir yn Adran 6 nid oes yna gostau uniongyrchol sy'n ymwneud â sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen a chroesewir bod costau cychwynnol ymgynghorwyr wedi'i gymryd i ystyriaeth o fewn cyllidebau presennol. Bydd angen monitro'r sefyllfa'n ofalus dros y misoedd nesaf.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Mae yna nifer sylweddol o risgiau i'r prosiect a nodwyd yn ystod y camau hyn a bydd yn bwydo i broses asesu risg yr achos busnes prosiect llawn. Mae mabwysiadu proses rheoli prosiectau ar gyfer darparu GTAA newydd yn un cam i leihau'r risg. Mae diffyg cefnogaeth wleidyddol wedi'i nodi fel risg sylweddol sydd wedi arwain at angen clir i'r Arweinydd a'r Aelod Arweiniol gyfrannu'n llawn at ddatblygu'r prosiect o'r dechrau. Bydd sefydlu Grŵp Tasg a Gorffen yn sicrhau mwy o gyfraniad gan Aelodau yn y prosiect o'r dechrau.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Adran 21 Deddf Llywodraeth Leol 2000.

Adran 7.4 yng Nghyfansoddiad y Cyngor.